

Pembelajaran Inter-Profesional dalam Kursus Sejarah Kesenian Islam

BITARAVolume 4, Issue 3, 2021: 086-094
© The Author(s) 2021
e-ISSN: 2600-9080
<http://www.bitarajournal.com>

[Inter-Professional Learning in History of Islamic Arts Course]

Roziah Sidik @ Mat Sidek¹

Abstrak

Kursus Sejarah Kesenian Islam ditawarkan di Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Kursus ini menghendaki pelajar menghasilkan seni arca sebagai sebahagian daripada komponen penaksiran. Oleh kerana penghasilan seni arca banyak dilakukan oleh pelajar Program Seni Bina, maka kursus Sejarah Kesenian Islam mengambil inisiatif melakukan inovasi dalam pengajaran dan pembelajaran dengan mengadaptasi model pembelajaran inter-profesional untuk membolehkan wujud ruang pembelajaran secara bersama antara pelajar kedua-dua bidang tersebut. Model ini merujuk kepada proses pembelajaran yang dilakukan oleh sekelompok pelajar dari pelbagai latar belakang pendidikan yang belajar bersama-sama. Ia bukan satu fenomena baharu dalam dunia pendidikan kerana ia telah bermula sejak 1960an. Meskipun model ini sering dikaitkan dengan bidang kesihatan, ia juga sesuai diaplikasi dalam pembelajaran pelbagai bidang lain termasuk sejarah dan tamadun Islam. Apatah lagi dalam konteks yang lebih umum, ia sering dianggap sinonim dengan multidisiplin dan juga transdisiplin. Objektif kajian ini adalah untuk melihat aplikasi inovasi pembelajaran inter-profesional dalam kursus Sejarah Kesenian Islam sehingga membolehkan pelajar kursus ini mendapat manfaat daripada pengetahuan yang dimiliki oleh pelajar Program Seni Bina untuk diterjemahkan dalam arca yang akan dihasilkan. Kajian berbentuk kualitatif ini menggunakan pendekatan kajian lapangan di Fakulti Kejuruteraan dan Alam Bina, Universiti Kebangsaan Malaysia. 20 pelajar dan seorang pensyarah kursus ini menyertai kajian lapangan bersama lima pelajar dan seorang pensyarah Fakulti Kejuruteraan dan Alam Bina. Kajian lapangan dilaksanakan dalam dua bentuk iaitu sesi kuliah yang disampaikan oleh pensyarah Fakulti Kejuruteraan dan Alam Bina, diikuti dengan perbincangan kumpulan kecil yang melibatkan pelajar kedua-dua program. Aplikasi model pembelajaran inter-profesional ini memberi impak yang maksimum kepada pelajar apabila mereka memanfaatkan model tersebut dalam menghasilkan seni arca masing-masing.

Kata kunci:

Pembelajaran Inter-profesional, Sejarah dan Tamadun Islam, Sejarah Kesenian Islam, Interdisiplin, Multidisiplin.

Abstract

The History of Islamic Arts course is offered in Arabic Studies and Islamic Civilization Program, at the Faculty of Islamic Studies, Universiti Kebangsaan Malaysia. This course requires students to produce a piece of art sculpture as a component for course assessment. But since many art sculptures are produced by students of the Architecture Program, initiative was taken to innovate teaching and

¹ Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 UKM Bangi, Selangor, MALAYSIA.

Corresponding Author:

Roziah Sidik @ Mat Sidek, Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 UKM Bangi, Selangor, MALAYSIA.

*e-mel: roziah@ukm.edu.my

learning by adapting inter-professional learning model in the History of Islamic Arts course, to create space for collaborative learning by students of both fields. This model refers to a learning process whereby a group of students from diverse educational background learn together. It is not a new phenomenon in the world of education, since it began in the 1960s. Even though this model is frequently associated with the health field, it is also suitable to be applied to learning in various other fields, including in Islamic history and civilization. Not to mention, in a more general context, it is synonymous with multi-disciplinary and also trans-disciplinary approach. The objective of this study is to look at the application of inter-professional learning innovations in the History of Islamic Arts course so as to enable the students of this course to capitalize on the knowledge and skills in sculpting of Architecture Program students for History of Islamic Arts students to produce sculpture. This qualitative study uses a field study approach at the Faculty of Engineering and Built Environment, Universiti Kebangsaan Malaysia. Twenty (20) students and one (1) lecturer of the History of Islamic Arts course and five (5) students and one (1) lecturer of the Architecture Program, Faculty of Engineering and Built Environment participated in the field study. The field study was implemented in two forms, namely, a lecture session delivered by the said lecturer followed by a small group discussion involving students of both programs. The application of this inter-professional learning model has an optimal impact on History of Islamic Arts students as the benefit is knowledge and skills gained so that each of them was able to produce his own piece of art.

Keywords:

Inter-professional Learning, Islamic History and Civilization, History of Islamic Arts, Interdisciplinary, Multidisciplinary.

Cite This Article:

Roziyah Sidik @ Mat Sidek. 2021. Pembelajaran Inter-Profesional dalam Kursus Sejarah Kesenian Islam. *BITARA International Journal of Civilizational Studies and Human Sciences* 4(3): 86-94.

Pengenalan

Kursus Sejarah Kesenian Islam ditawarkan sebagai elektif kepada pelajar tahun 3 di Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Kursus ini menghendaki pelajar untuk menghasilkan seni arca sebagai satu daripada komponen pentaksiran. Pemilihan pentaksiran ini adalah berasaskan kepada fakta bahawa kesenian dan senibina merupakan komponen utama sepanjang sejarah ketamadunan (Besgen, 2015). Seni arca yang perlu dibina ialah arca berbentuk model seperti model rumah, model masjid, model menara dan sebagainya. Apa yang dimaksudkan dengan model di sini ialah aktiviti menghasilkan sesuatu mengikut bentuk sebenar tetapi skala dan nisbahnya berbeza sama ada dibesarkan atau dkecilkan. Pada peringkat awal, seni arca ialah satu daripada empat disiplin dalam seni visual. Namun kebelakangan ini seni visual dilihat lebih bersifat universal. Ini bermakna, ia tidak lagi terikat dengan disiplin tertentu. Ia merupakan satu bidang yang mencabar dari segi ilmu mahupun kemahiran (Syed Alwi et al. 2014).

Proses penghasilan arca membolehkan pelajar melalui pembelajaran berasaskan pengalaman, pembelajaran aktif, pembelajaran interaktif ataupun disebut juga sebagai 'learning by doing'. Kesemua proses ini akan memberikan hasil yang positif (Smart & Csapo, 2007). Teori pengalaman berasaskan pembelajaran ini diasaskan kepada kajian yang dilakukan oleh Dewey, Lewin dan Piaget dan menekankan pengalaman sebagai kunci utama (McCarthy, 2010).

Model Pembelajaran Inter-Profesional

Pembelajaran inter-profesional bukan satu fenomena baharu dalam dunia pendidikan. Ia telah bermula sejak 1960an dan sering dianggap sinonim dengan multidisiplin dan juga transdisiplin. Banyak kajian membahaskan tentang pembelajaran inter-profesional. Menurut Thistlethwaite (2012) yang membahasnya dalam konteks pendidikan kesihatan, ia merujuk kepada situasi dimana dua atau lebih profesion belajar dari, dengan, dan tentang satu sama lain untuk meningkatkan kerjasama dan kualiti penjagaan. Secara lebih umum, ia merujuk kepada proses pembelajaran yang dilakukan oleh sekelompok pelajar dari pelbagai latar belakang pendidikan yang belajar bersama-sama (Lia Mulyati et al., 2017). Ia dilaksanakan dengan matlamat supaya pelajar belajar bagaimana untuk berfungsi dalam pasukan inter-profesional dan membawa pengetahuan, kemahiran dan nilai ini ke dalam kerjaya mereka. Meskipun kedua-dua definisi ini memfokuskan kepada pendidikan kesihatan, ia sebenarnya satu model pembelajaran yang wajar diperluaskan kepada bidang lain, termasuk bidang pengajian Islam.

Aplikasi Pembelajaran Inter-Profesional dalam Kursus Sejarah Kesenian Islam

Kursus Sejarah Kesenian Islam mengaplikasi pembelajaran inter-profesional menerusi kaedah kajian lapangan. 20 pelajar kursus Sejarah Kesenian Islam dan seorang pensyarah bidang pengajian Islam telah melalui sesi pembelajaran bersama dengan 5 pelajar dan seorang pensyarah Program Senibina Fakulti Kejuruteraan dan Alam Bina. Lokasi pembelajaran dijalankan di studio seni bina, galeri seni bina dan ruang legar Fakulti Kejuruteraan dan Alam Bina, UKM. Sesi pembelajaran secara inter-profesional ini berjalan dalam dua bentuk iaitu kuliah dan perbincangan kumpulan fokus. Bagi sesi kuliah, ia dikendalikan oleh Ketua Jabatan Senibina iaitu Prof. Madya Ar. Dr. Mohd Farid Mohamed.

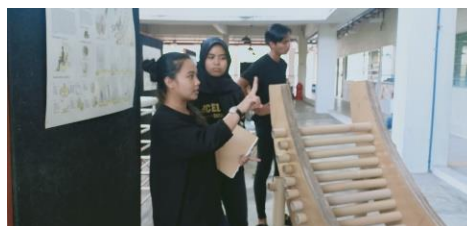

Gambar 1 & 2: Ketua Program Senibina sedang menyampaikan taklimat kepada pelajar kursus Sejarah Kesenian Islam

Manakala sesi perbincangan kumpulan fokus pula melibatkan pelajar kursus Sejarah Kesenian Islam dan Program Senibina. Dalam sesi perbincangan kumpulan fokus, pelajar Program Senibina menerangkan proses penghasilan arca termasuk konsep arca, pemilihan dan penyediaan bahan dan seterusnya proses membina arca tersebut. Sepanjang sesi ini, perkongsian pengetahuan dan kepakaran berlaku secara aktif antara pelajar kedua-dua bidang berbeza.

Gambar 3 & 4: Ketua Program Senibina sedang memberi penerangan tentang arca yang dihasilkan oleh pelajar Program Senibina

Gambar 5, 6, 7, 8, 9 & 10: Pelajar Program Senibina sedang memberi penerangan tentang proses penghasilan arca

Gambar 10 & 11: Pelajar Program Senibina dan pelajar kursus Sejarah Kesenian Islam sedang berbincang berkaitan proses penghasilan arca

Penghasilan Arca

Susulan daripada sesi pembelajaran inter-profesional yang dijalankan itu, pelajar kursus Sejarah Kesenian Islam telah mendapat gambaran mengenai konsep penghasilan arca. Mereka mula mengatur gerak kerja untuk menghasilkan seni arca masing-masing bermula dengan pengolahan idea dan pemilihan arca yang ingin dihasilkan, konsep arca, pemilihan dan

penyediaan bahan dan seterusnya proses pembinaan arca yang dilakukan secara berkumpulan. Jenis arca yang menjadi pilihan pelajar ialah masjid atau bahagian tertentu pada masjid seperti kubah. Dari segi pemilihan bahan pula, pelajar lebih memilih kaedah yang boleh menjimatkan kos seperti mendapatkan bahan terbuang. Antaranya termasuk lidi sate atau batang aiskrim, gabus dan kotak. Proses seterusnya ialah menghasilkan arca. Bergantung kepada arca yang dipilih, setiap kumpulan pelajar biasanya membuat ukuran arca yang ingin dihasilkan terlebih dahulu. Dengan menggunakan ukuran tersebut, mereka akan memotong pula bahan yang diperlukan. Seterusnya mereka akan menyusun bahan tersebut untuk membentuk arca yang diinginkan dan melakukan proses kekemasan akhir.

Proses penghasilan arca ini tidak rumit jika ia dirancang dengan teliti pada peringkat awal. Elemen ketelitian sangat penting dalam membangunkan sesuatu hasil seni. Berikut ialah beberapa contoh arca yang dihasilkan oleh pelajar:

Pembentangan Arca

Setiap arca yang dihasilkan perlu dibentangkan. Pembentangan difokuskan kepada proses penghasilan arca daripada mula pemilihan arca dilakukan, diikuti dengan konsep arca yang ingin dihasilkan, pemilihan bahan, langkah demi langkah untuk menghasilkan arca hinggalah kepada kekemasan akhir. Sesi pembentangan berlangsung selama satu hari. Berikut merupakan contoh situasi semasa sesi pembentangan.

Proses penghasilan arca yang dilakukan oleh pelajar telah memberikan mereka pengalaman pembelajaran yang berbeza. Mereka terlibat secara aktif dalam aktiviti pengalaman baharu yang menggabungkan maklumat berkaitan sejarah dan senibina. Proses yang dilalui

menjadi platform untuk mengaplikasi pembelajaran berasaskan pengalaman. Proses penghasilan arca tidak sahaja memberi peluang kepada pelajar untuk menikmati aktiviti yang dilakukan tetapi juga berpeluang untuk menggunakan maklumat dan kemahiran dalam menangani dan mewujudkan resolusi mereka sendiri (Naidu, 2007). Lebih dari itu, pengalaman yang dilalui meningkatkan tahap keyakinan pelajar dimana mereka berasa dihargai dan pengalaman mereka diiktiraf dalam perbincangan dan sesi pembuatan keputusan. Mereka juga memperoleh pengalaman visual ketika menghasilkan seni arca tersebut (Siti Zuraida & Khairul Ezani, 2018).

Kesimpulan

Aplikasi model pembelajaran inter-profesional dalam kursus Sejarah Kesenian Islam memberikan pengalaman pembelajaran berbeza kepada pelajar. Mereka terlibat secara langsung untuk belajar daripada kelompok profesional dalam bidang berbeza dan seterusnya memanfaatkan pengalaman itu dalam menghasilkan seni arca. Kaedah ini secara tidak langsung membuka ruang untuk memanfaatkan konsep interdisiplin bagi bidang pengajian Islam dan kejuruteraan.

Rujukan

- Lia Mulyati, Mamlukah, Mala Trimarlina. 2017. Model Pendidikan Interprofesional dalam Upaya Peningkatan Kemampuan Kolaboratif Mahasiswa Kesehatan. *Jurnal Ilmu-Ilmu Kesehatan Bhakti Husada Kuningan*. 6(2): 1-11.
- Besgen, A. 2015. Teaching/Learning Strategies Through Art: Painting and Basic Design Education. *Procedia - Social and behavioral Sciences*. 182: 420-427.
- Kolb, D. A. 2014. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. FT press
- McCarthy, M. 2010. Experiential Learning Theory: From Theory To Practice. *Journal of Business & Economics Research*. 8(5): 131-139.
- Naidu, S. 2007. Transporting GOLDEN RICE to Malaysian classrooms. *Simulation & Gaming*, 38 (3), 344-351
- Siti Zuraida Maaruf and Khairul Ezani Abdullah Nawawi. 2018. Creating A Public Sculpture To Enhance The Experiential Learning In Visual Arts Education. *Sci.Int.(Lahore)*,30(5),711-715
- Smart, K.L. & Csapo, N. (2007) Learning by doing: Engaging students through learner - centered activities. *Business Communication Quarterly*, 70(4), 451-457
- Syed Alwi Syed Abu Bakar, Sabzali Musa, Kahn Mina dan Hedayat Pegah Jahangiri. 2014. Produktiviti Vs Pengarca di Malaysia. *Jurnal Pengajian Melayu*. 24: 1-18
- Thistlethwaite, J. (2012). Interprofessional Education: A Review of context, learning and the research agenda. *Medical Education*: 46: 58-70